

Eene 'cluseneghe' te Nieupoort

VER in de middeleeuwen reeds stonden kleine woningen, kluisen, op het kerkhof, tegenaan de kerk gebouwd, of op eenzame verlaten plaatsen.

De godsdienstige beroerten hebben er vele vernietigd, en enkele dier woningen schoten nog over in de 18^e eeuw.

Die huizen bewoonden kloosterzusters of vurig godminnende vrouwen, die mits noodige toestemming hunner geestelijke overheid, en na plechtige beloften, in de allerstrengste afzondering leefden.

Hadden zij geen middels tot bestaan, de almoesen der geloovigen, het klooster waaruit zij kwamen, of bijzondere giften moesten er in voorzien⁽¹⁾.

Zulk eene woning vinden wij ook te Nieupoort. In 1410 vermelden de stadsrekeningen den eersten keer de kluis. 'Der nieuwe cluseneghe ghegheven in hoefscheide te helpen ten costen, ome haar husekin te makene 24 l.'

Waar zij dan stond kunnen wij moeilijk uit maken. Misschien wel tegen de vesten t'einden het beluik van het O.L.V. kerkhof. In 1418 trekken twee raadsheeren naar 'Tarenburgh ome consent van den bisschop, der cluseneghe huus, ome 's nieuwes wercx wille, te verstelne' en zij verkregen het⁽²⁾.

De stad was aan 't herstellen en maken van versterkingen, die ook bachten het kerkhof lagen.

De nieuwe kluis was opgemetst in December 1424⁽³⁾.

De plaats is aangeteekend in de kerkr. 1458-59, toen de kluis verhoogd en veranderd werd. Zij stond op de zuidzijde van de kerk tegen aan de vischkoopers kapel, op den oostkant, zoo wij meenen. De vischkoopers kapel, St Jacobschoor, was de zuidkant van het kruis der kerk. Twee vensters, een groot en een minder, kwamen in de kapel, een derde binnen 'den belokene'. Een muur met eene

(1) *Analectes pour servir à l'hist. Eccl. de Belg.* V. bl. 205 en vg.

(2) Stadsrekeningen 1418.

(3) Stadsrekeningen 1424.

poort omheinde den hof. De kluis was eerst met strooi, later met tegels gedekt⁽¹⁾.

De namen van vier cluseneghen zijn ons bekend. Joncvrauwe Fransine Michiels 1458 tot.... Bij haar woonde een 'joncwylf', Zuster Tannekin werd in de kerk begraven in 1488. Zuster Grietken eerst genoemd in de kerkrekening 1491-92 stierf in 1499, en 'zuster jonne clusekes keisermaert werd gehouden' in 1502.

De zusters-kluisenaarsters behoorden voorzeker tot het klooster van de grauwe zusters 'boven' of 'der oude fondacie.'

Zuster Grietkens kluisleven was, een tijd, onrustwekkend. Eéne vrouw, en wat later eene tweede werd er bij uitbesteed, ten koste van de kerk, om ze te bewaken. Kwade feiten, gepleegd in aanvallen van waanzin of bezetenheid werden haar ten laste gelegd. Mijnheer van den hove van Dixmude zond 'ter informatie ter cause van zuster Grietken cluzeghe... den deken van kerstenheide metgaders meester Jacob de Croec', geneesheer te Nieupoort. Op last van de wet deden de kerkheeren 'voeren te Ronse, zuster Grietken, de cluseghe, in pelgremaige met twee andere grauwe zusters en broeder Dieric Hellinc' om Sint Hermes de genezing harer krankheden af te smeeken⁽²⁾. Van toen af werden vanwege de kerk geene uitgaven nieer gevorderd om buitengewone zorgen voor het zusterken.

Ongetwijfeld leefden de kluisenaarsters eene strenge boetpleging en versterving na. Nooit moest de kerk geld uitgeven voor brandhout; zuster Grietken liet zich eene geeselrieme bezorgen. 't Was een volstrekt beschouwend leven: zij moesten hier niet zorgen, lijk op andere plaatsen dikwijls, voor 't kerkgewaad noch linnen; en het valt dan zoodanig niet te verwonderen dat die buitengewone, aardige levenswijze tot waanzin soms, of nog erger, voerde⁽³⁾.

(1) Stadsrekeningen 1491 en 1505.

(2) Kerk- en Stadsrekeningen, 1492-93.

(3) *Analectes*, V, bl. 209.

De cluseneghe van Nieupoort hing af van den bisschop van Therenburg⁽¹⁾.

De vrouwen-cluseneghen konden voorzeker, en moesten misschien wel, zich zelf ont dragen. Cluseneghe Fransine Michiels mocht er nog een 'joncwyf' of dienstmeid op na houden; zij gaf aan de kerk 'een cleen tabernacle', dat was ghehanghen in den koor⁽²⁾; zij droeg nog op 'der kerke van Nieupoort 24 pond. par. lyfrente haer leven, die zoe heift sprekende te Sint-Winnoxberghe up Willem Muelnare en ziin wyf⁽³⁾. De zusters-cluseneghen leefden met de almoesen komende uit de bus 'die hing in de kerk voor de cluseghe⁽⁴⁾, en de kerk voorzag altijd in haren nood.

Na den dood van iedere cluseneghe, lezen we, werd het kluis-gerief verkocht, ter bate van de kerk.

In Lauwe 1505 was de kluis af- en uitgebroken.

R.D.P.

Den Z. Eerw. Heer Kanonik Muyltermans - te Mechelen - uit eerbied en genegentheid opgedregen.

Aan de belasterde Geloofsboden

HEIL u Mannen! - stille werkers,
volksbeschavers van dat land,
waar ge zweet en bloed laat druppen
op uw voetspeur in het zand.

Waar de zompen u zien waden,
waar het woud uw stappen hoort,
waar ge deur de woeste bergen
onvervaard uw wegen boort.

(1) Stadsrekeningen 1418.

(2) Kerkrekeningen 1462-63.

(3) Id. 1458-59.

(4) Id. 1459-60.